

Aziatische hoornaar:

Standpunt en richtlijn

Deze richtlijn is tot stand gekomen naar aanleiding van de actualiteit in voorjaar 2024. Ervaringen en voortschrijdend inzicht kunnen leiden tot aanpassing. Als hiervoor aanleiding is, graag melden aan de fauna ecoloog N&L.

Amersfoort, 8 april 2024

Wouter van Steenis, Niels Gilissen en Marjolein Koek

Inleiding

De Aziatische hoornaar is een in kolonies levende wespensoort die sinds enige jaren uitbreidt in Europa. De soort staat op de Europese lijst van invasieve exoten waarvan lidstaten vestiging moeten voorkomen of, na vestiging, een beheersplan voor op moeten stellen (Europese exotenverordening). Tot 2023 heeft LNV geprobeerd de vestiging van de soort te voorkomen, maar inmiddels is de soort gevestigd in met name het zuiden van Nederland en ligt bij de provincies de taak om de soort te beheersen conform de algemene aanpak van invasieve exoten in Nederland. Een van de redenen waarom vestiging niet voorkomen kon worden is de veel grotere aanwezigheid in België (zie bijv. <https://vespawatch.be/>). Daar is de soort al enkele jaren eerder gevestigd en is nu overal verspreid aanwezig.

Ecologische en maatschappelijke problemen

EIS Kenniscentrum insecten heeft de ecologie van de Aziatische hoornaar op een rij gezet (<https://www.eis-nederland.nl/Portals/4/Werkgroepen/levenscyclus.pdf>). Daaruit blijkt dat de soort een redelijk vergelijkbare levenswijze heeft als de Europese hoornaar, met een aantal afwijkingen:

- Vroeg in het voorjaar bouwen koninginnen een klein startnest. Daarna verhuist het volk naar een andere, nabijgelegen, plek voor een groot nest. Deze startnesten zijn tot nu toe in veruit de meeste gevallen bij gebouwen aangetroffen, waardoor de soort relatief weinig in natuurgebieden voorkomt.
- Net als de Europese hoornaar leven Aziatische hoornaars van insecten. Maar anders dan de Europese hoornaars heeft de Aziatische hoornaar een voorliefde voor honingbijen. Daarom is er grote maatschappelijke druk vanuit imkers om de soort te beheersen.
- Voor zover bekend zijn er geen grotere risico's voor de volksgezondheid (mensen die gestoken worden) dan bij Europese hoornaars.

Standpunt Natuurmonumenten

De Aziatische hoornaar is een exoot, we hebben geen belang bij het beschermen van de soort.

Maar op dit moment zien we ook geen ecologische risico's of problemen. Wellicht is sprake van enige verdringing van Europese hoornaars, maar dat is geen beschermd soort. Ook de predatie van mogelijk wilde honingbijen ziet NM niet als een probleem, als die soort al inheems is, dan is er sprake van recente vestiging door opwarming.

De problemen van de imkers begrijpen we, maar het valt niet onder onze doelstelling om de imkers te behoeden voor schade. Het is niet onze verantwoordelijkheid om in te grijpen, niet binnen en niet buiten onze gebieden.

Richtlijnen bij ingrijpen

De soort staat op de Europese exotenlijst. Dat betekent dat de provincies nu plannen op stellen om de soort beheersbaar te houden. Daar kan Natuurmonumenten zich niet altijd aan onttrekken. Zoals boven beschreven zijn maatregelen het meest zinvol in en rondom bebouwd gebied en bij stallen van honingbijen. Dat is veelal buiten gebieden van Natuurmonumenten. Mochten overheden toch maatregelen voorschrijven in onze gebieden, dan moet dat wat ons betreft gebeuren onder de volgende voorwaarden:

- De noodzaak voor maatregelen in onze gebieden en de effectiviteit daarvan moet duidelijk onderbouwd zijn en in dit geval onderdeel uitmaken van een door de provincie uit te zetten brede aanpak (niet alleen in natuurgebieden);
- De impact van de maatregelen op natuurwaarden moet nihil of verwaarloosbaar zijn. Indien dit niet op voorhand evident is moet er tenminste goed onderzoek gedaan worden (bijv. bij gebruik van vallen om koninginnen te vangen), zodat snel duidelijk is of er sprake is van impact;
- Maatregelen in onze gebieden moeten altijd in overeenstemming zijn met N2000 regels, beheerplannen, ons eigen beleid (geen gif, bijv.) en kunnen pas worden getroffen nadat hiertoe toestemming is gegeven door NM met bijbehorende randvoorwaarden.
- Voorafgaand aan het geven van toestemming moet de BE het plan voorleggen voor advies aan de faunaecoloog van afdeling N&L (de ontwikkelingen gaan zo snel dat vaste ecooloog niet altijd van de jongste ontwikkelingen op de hoogte zal zijn);
- Alle tijd die medewerkers van Natuurmonumenten steken in de aanpak van de Aziatische hoornaar (toezicht op maatregelen, uitschrijven van vergunningen, overleg, etc.) wordt in principe de provincie vergoed.